

ارزیابی زبان آموزان از راه دور: کاربرد آزمون‌سازهای برخط

فاطمه نامی

استادیار گروه زبان‌های خارجی دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تهران، ایران
f.nami@aut.ac.ir

چکیده

ارزیابی فراگیری و دانش زبانی زبان‌آموزان همواره یکی از چالش‌های فراروی آموزگاران، استادان، و متولیان آموزش زبان در کشور بوده است. آزمون‌های پایان نیم‌سال و دوره، یکی از مهم‌ترین ارزیابی‌های زبانی در کلاس‌های زبان محسوب می‌شوند. همه‌گیری گسترده بیماری «کرونا» در ماه‌های اخیر، برگزاری چنین آزمون‌هایی را به صورت فیزیکی بسیار دشوار و گاه ناممکن کرده است. در چنین شرایطی، توجه‌ها به ظرفیت فضای وب برای آزمون‌سازی و برگزاری برخط (آنلاین) آزمون‌ها معطوف شده است. اما مشکل اصلی اینجاست که همه آموزگاران، به ویژه آن دسته که در مدرسه‌ها فعال هستند، به سیستم‌های پیشرفته مدیریت یادگیری با قابلیت آزمون‌سازی برخط دسترسی ندارند. بسیاری از مدرسه‌ها نیز توانایی مالی خریداری چنین فناوری‌هایی را ندارند. راهکار برطرف کردن این مشکل استفاده از آزمون‌سازهای برخط رایگان است. در این مقاله به معرفی یکی از پرستفاده‌ترین آزمون‌سازها و کاربرد آن در ارزیابی برخط زبان‌آموزان خواهیم پرداخت.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی زبانی، آزمون‌ساز برخط، آموزگار، آموزش زبان، سیستم مدیریت یادگیری

Abstract

Assessing student learning and language knowledge have always been one of the challenges that teachers, instructors, and educational administrators face in Iran. Final and end-of-the-course exams are considered as one of the significant strategies for assessing in language classrooms. The growing Covid-19 pandemic over the past few months has made the physical administration of such exams really difficult. In such conditions, attentions have shifted to the potentials of the Web for online test making and administering. The main problem, however, is that not all of the teachers, especially those that teach at school level, have access to sophisticated learning management systems with the possibility of online test-making. There are so many schools that cannot afford buying such technologies. The solution to this problem is using online free test-making tools. In this article, one of the most applicable online test-makers and its use in assessing

Keywords: language assessment, online test-maker, teacher, language teaching, learning management system

هم‌زمان به آزمون دسترسی پیدا کنند. چنین ضرورتی برای آزمون‌های تمرینی وجود ندارد.

● انتخاب گزینه به‌یختن پرسش‌ها و گزینه‌ها به‌گونه‌ای که هر آزمون‌دهنده ترتیب متفاوتی از پرسش‌های یک آزمون مشابه غیرتطبیقی را مشاهده کند. این کار برای جلوگیری از تقلب یا کاهش میزان آن در آزمون‌ها انجام می‌شود. اگرچه تقلب در آزمون‌های برخط مشکلی اساسی است و از میان برداشتن احتمال رخ دادن آن به‌صورت ۱۰۰ درصد امکان‌پذیر نخواهد بود.

● کاهش شمار پرسش‌های نمایش داده‌شده در صفحه به یک یا دو پرسش. این کار نیز با هدف کاهش احتمال تقلب در چنین آزمون‌هایی پیشنهاد می‌شود.

● حذف امکان بازگشت به پرسش‌های پاسخ‌داده شده پیشین. البته از این ویژگی باید با احتیاط استفاده شود. توصیه می‌شود که آزمون‌دهندگان در آغاز آزمون از وجود چنین ویژگی باخبر شوند، چرا که برخی از فراگیرندگان عادت دارند، از روی پرسش‌هایی که پاسخ آن‌ها را نمی‌دانند، عبور کنند و پس از پرداختن به پرسش‌های دیگر، به آن‌ها بازگردند. حذف امکان بازگشت تنها در آزمون‌های با حساسیت بالا و برای کاهش احتمال تقلب به‌کار می‌رود.

تعریف و استفاده از این ویژگی‌ها در آزمون‌های برخط نیازمند دانش فناوری نیست و همه آزمون‌سازها این گزینه‌ها را در اختیار کاربر «ادمین» قرار می‌دهند. در ادامه یکی از پرکاربردترین آزمون‌سازهای برخط که می‌تواند استفاده‌های زیادی برای آموزگاران زبان در مدرسه‌ها و آموزشگاه‌ها داشته باشد، بررسی می‌شود.

تست‌موز: یک آزمون‌ساز رایگان و پرکاربرد

«تست‌موز»^۶ یکی از آزمون‌سازهای برخط است که هم امکان استفاده رایگان و هم سرویس خریداری‌شده را به کاربران می‌دهد. اگرچه سرویس رایگان تست‌موز محدودیت ۵۰ پرسش در هر آزمون و ۱۰۰ پاسخ‌دهنده را دارد، ولی به آسانی پاسخگوی نیاز آموزگاران در کلاس‌های زبان است. چرا که شمار دانش‌آموزان در هر کلاس به ندرت به ۵۰ نفر می‌رسد. آزمون‌سازی در تست‌موز به‌صورت گام‌به‌گام انجام می‌گیرد و از این رو برای استفاده هر آموزگار با هر میزان دانش فناوری می‌تواند مفید باشد. برای استفاده رایگان از این آزمون‌ساز نیازی به ایجاد حساب کاربری نیست و پس از ورود به صفحه اصلی آزمون‌ساز (<https://testmoz.com>)، کافی است روی گزینه «یک آزمون بساز»^۷ کلیک کنید. با ورود به صفحه نخست آزمون‌ساز باید برای آزمون برخط خود یک نام و گذرواژه انتخاب کنید. گذرواژه مخصوص ادمین است و برای ورودهای بعدی باید آن را به خاطر سپرد.

ارزیابی برخط دانش زبانی به دو شکل نمود می‌یابد: «آزمون‌های تطبیقی»^۱ و «آزمون‌های غیرتطبیقی یا خطی»^۲ [Alderson, 2005]. در نوع نخست که بهترین نمونه آن آزمون زبان انگلیسی برخط تافل (یا تافل اینترنت‌محور^۳) است، ترتیب و نوع پرسش‌های آزمون براساس پاسخ‌های فراگیرنده می‌تواند از فردی به فرد دیگر متفاوت باشد. برای نمونه، پرسش دوم فراگیرنده‌ای که پاسخ پرسش نخست را نادرست انتخاب کرده است، کمی آسان‌تر از پرسش نخست خواهد بود. در حالی که اگر پاسخ پرسشی به‌درستی انتخاب شود، پرسش‌های آتی کمی دشوارتر خواهند بود. به عبارت دیگر، سیستم به‌صورت خودکار دشواری یا آسانی پرسش‌ها را با سطح دانش زبانی هر آزمون‌دهنده تطبیق می‌دهد تا نتیجه آزمون به بهترین شکل نشانه دانش فرد باشد [Sovorov & Hegelheimer, 2013].

تولید چنین آزمون‌هایی نیازمند بسترهای ویژه فناوری است و به‌طور معمول هزینه بالایی دارد که در توان آموزشگاه‌ها، مدرسه‌ها و آموزگاران نیست. از این رو، آزمون‌های زبان تطبیقی، فراوانی نوع دوم را ندارند و بیشتر توسط نهادهای آموزشی ویژه، مانند برخی از دانشگاه‌ها یا ارگان‌های آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

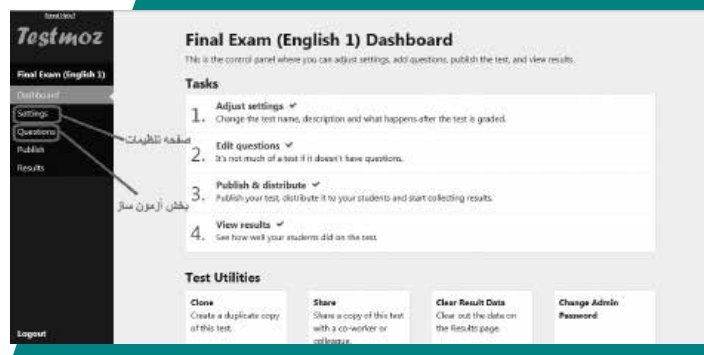
دسته دوم آزمون‌های برخط که از آن‌ها با نام آزمون‌های غیرتطبیقی یاد می‌شود، همان آزمون‌های سنتی هستند که به‌صورت برخط برگزار می‌شوند [Winke & Isbell, 2017]. البته تطبیقی نبودن آن‌ها نشانه ناکارآمدی‌شان نیست، بلکه به دلیل سادگی تولید و فراوانی نرم‌افزارهای و پلتفرم‌ها برای تولید چنین آزمون‌هایی، آن‌ها مورد اقبال بیشتری از جانب آموزگاران و استادان هستند.

اگرچه آزمون‌های برخط محدودیت‌های ویژه خود را دارند، وجود ویژگی‌هایی در این آزمون‌ها به آن‌ها نسبت به آزمون‌های سنتی برتری می‌دهند. برای نمونه، آموزگار زبان هرگز نمی‌تواند مهارت گفتاری یا تلفظ زبان‌آموز خود را با استفاده از آزمون‌های سنتی چایی روی برگه بسنجد و به‌طور معمول این‌گونه مهارت‌ها به‌صورت شفاهی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. اما امکان تولید و استفاده از محتوای چندرسانه‌ای در آزمون‌های برخط، این امکان را برای آموزگار فراهم می‌آورد. آزمون‌ساز می‌تواند فایل ویدیویی، آوایی، و یا تصویری رنگی را در آزمون بارگذاری کند و با استفاده از قابلیت «تشخیص گفتار»^۴ مهارت‌های آوایی و شنیداری دانش‌آموز خود را نیز بسنجد [Douglas, 2010].

نکته‌ای که در آزمون‌سازی برخط، فارغ از نوع آزمون، باید مورد توجه قرار گیرد، تنظیمات درست ساختاری چنین آزمون‌هایی است تا میزان پایایی و اعتبار^۵ پاسخ‌ها افزایش یابد. برخی از این تنظیمات عبارت‌اند از:

● تعریف زمان آغاز و پایان برای آزمون‌های کلیدی (مانند آزمون‌های پایان نیم‌سال ترم) به‌گونه‌ای که همه آزمون‌دهندگان

با ایجاد نام و گذرواژه برای آزمون برخط، تست‌موز به صورت خودکار یک نشانی به صفحه آزمون شما اختصاص می‌دهد. همان‌گونه که در تصویر ۱ می‌بینید، فضای کاربری تست‌موز بسیار ساده است. با کلیک روی گزینه **setting** در نوار ابزار سمت چپ صفحه، وارد صفحه تنظیمات آزمون می‌شوید و می‌توانید ویژگی‌هایی را که پیش‌تر در این مقاله به آن‌ها اشاره شد، برای آزمون خود تعیین کنید. پرسش‌ها نیز از بخش **Questions** به آزمون افزوده می‌شوند.

تصویر ۱. نمایی از داشبورد (صفحه کاربردی) تست‌موز

در بخش تنظیمات، نام آزمون را وارد کنید و توضیحی در مورد آن درون کادر **Introduction** بیافزایید. این توضیح می‌تواند شامل مدت زمان آزمون، نوع پرسش‌ها و دیگر اطلاعاتی باشد که باور دارید، دانستن آن‌ها برای آزمون‌دهندگان لازم است. سپس رنگ‌بندی صفحه آزمون را از میان چهار طرح موجود انتخاب کنید. در همین صفحه و در بخش **Question Setting** با انتخاب گزینه «یک پرسش در هر صفحه یا همه پرسش‌ها در یک صفحه» می‌توانید چیدمان پرسش‌ها را تعیین کنید. تست‌موز به صورت پیش‌فرض ترتیب پرسش‌ها را برای هر آزمون‌دهنده به هم می‌ریزد. اگر نمی‌خواهید از این گزینه استفاده کنید، می‌توانید تیک **Randomize the order of the questions during the test** را بردارید.

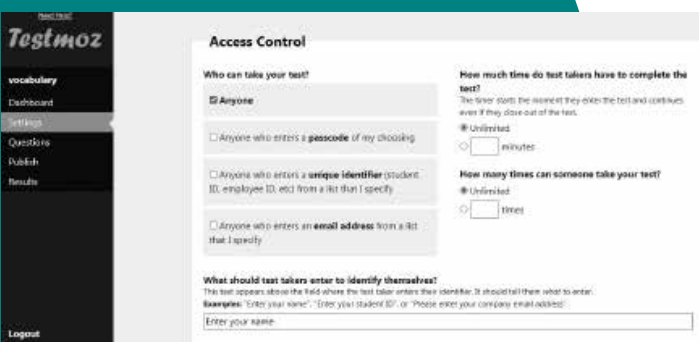
در بخش **Review Setting** در این صفحه، می‌توانید چگونگی پایان آزمون را تنظیم کنید. اگر می‌خواهید در پایان آزمون نوشته‌ای برای آزمون‌دهنده نمایش داده شود، آن را در کادر **Conclusion Text** وارد کنید. شما می‌توانید برای آزمون خود یک نمره قبولی در نظر بگیرید و در پایان آزمون به آزمون‌دهنده اطلاع دهید که آیا در آزمون نمره قبولی به دست آورده است یا خیر. برای انجام این کار روی گزینه «**Show a custom message if the student passed or failed**» کلیک، و نمره قبولی را در کادر وارد کنید. زیرا آن می‌توانید جمله یا پیامی برای آزمون‌دهنده قبول شده و رد شده در آزمون

بنویسید که بسته به عملکرد هر دانش‌آموز در آزمون برای وی نمایش داده شود. همچنین می‌توانید تصمیم بگیرید که:

- آیا می‌خواهید نمره پایانی برای دانش‌آموز شما نمایش داده شود؟
- آیا هنگام پاسخ دادن به هر پرسش، گزینه درست نمایش داده شود؟
- آیا توضیحات شما پیرامون درستی یا نادرستی گزینه‌ها (بازخورد متنی) هنگام پاسخ دادن به هر پرسش نشان داده شود؟

همه این گزینه‌ها در این بخش وجود دارند و کاربر تنها با کلیک روی هر یک می‌تواند به سادگی آن‌ها را فعال سازد.

اما آنچه سرویس رایگان تست‌موز را از سرویس ویژه آن متمایز می‌سازد، تنظیمات بخش **Access Control** (کنترل دسترسی) در صفحه تنظیمات است. همان‌گونه که در تصویر ۲ می‌بینید، در بخش کنترل دسترسی چهار گزینه وجود دارد. با انتخاب گزینه نخست هر فردی که نشانی آزمون شما را داشته باشد، می‌تواند در آزمون شما شرکت کند. گزینه دوم دسترسی به آزمون را تنها برای افرادی که گذرواژه انتخابی شما را داشته باشند، ممکن می‌سازد. شما با کلیک بر این گزینه می‌توانید گذرواژه دلخواه خود را در کادر وارد و ذخیره کنید. این دو گزینه ویژه سرویس رایگان هستند. اما اگر می‌خواهید تنها افرادی با یک نشانی ایمیل مشخص یا نشانی اینترنتی خاصی بتوانند از آزمون شما استفاده کنند، باید از سرویس پولی بهره بگیرید. البته این محدودیتی برای کاربران سرویس رایگان محسوب نمی‌شود، چرا که امکان تعریف گذرواژه برای آزمون در مورد این کاربرها وجود دارد و همین ویژگی نیاز آن‌ها را تأمین می‌کند.

تصویر ۲. نمایی از بخش تنظیمات تست‌موز

در بخش راست «کنترل دسترسی» می‌توان زمان آزمون را تعیین و برای سیستم مشخص کرد که هر آزمون‌دهنده چند بار امکان شرکت در آزمون را خواهد داشت (تصویر بالا). همچنین در این بخش شما می‌توانید مشخص کنید که کاربر نام و نام خانوادگی خود را برای آغاز آزمون در کادر **Enter your name** وارد سازد.

نتیجه‌گیری

آزمون‌سازهای برخط می‌توانند استفاده‌های فراوانی برای آموزگاران و استادان زبان در دوران همه‌گیری بیماری کرونا داشته باشند. امکان استفاده از محتوای چندرسانه‌ای در پرسش‌های آزمون‌های برخط، آن‌ها را به گزینه‌ای مناسب برای ارزیابی مهارت‌های گوناگون زبانی، مانند نگارش، گفتار، شنیدار، واژگان، دستور، و غیره تبدیل کرده است. البته نباید فراموش کرد که هر آزمونی، از جمله آزمون‌های برخط، محدودیت‌های ویژه خود را دارند که باید مورد توجه قرار گیرند. یکی از مهم‌ترین این محدودیت‌ها در مورد آزمون‌های برخط امکان تقلب در این آزمون‌هاست. اگرچه تنظیمات ویژه‌ای در آزمون‌سازها برای کاهش احتمال تقلب در نظر گرفته شده‌اند، به دلیل برگزاری از راه دور این آزمون‌ها، همواره امکان تقلب وجود خواهد داشت. نکته مهم اما ساختار درست و استفاده مناسب از چنین آزمون‌هایی در کنار روش‌های دیگر ارزیابی، به‌منظور افزایش اعتبار آن‌ها است.

پی‌نوشت‌ها

1. Adaptive
2. Linear
3. Internet-based TOEFL
4. Speech recognition
5. Reliability
6. testmoz.com
7. Build a Test
8. Multiple choice with one answer
9. Multiple choice (choose many)
10. True/False
11. Fill in the blanks
12. Essay type
13. Matching

منابع

1. Alderson, J. C. (2005). *Diagnosing foreign language proficiency: The interface between learning and assessment*. London: Continuum International Publishing.
2. Douglas, D. (2010). *Understanding language testing*. London: Hodder Education.
3. Suvorov, R., & Hegelheimer, V. (2013). Computer-assisted language testing. *The companion to Language Assessment*, 2, 594–613.
4. Winke P.M. & D. R. Isbell (2017). Computer-Assisted Language Assessment. In: Thorne S., May S. (eds) *Language, Education and Technology. Encyclopedia of Language and Education* (3rd ed. pp. 313–325). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02237-6_25.

پس از انجام تنظیمات، در بخش Questions پرسش‌های آزمون را یک‌به‌یک با کلیک روی گزینه Insert وارد کنید. تست‌موز از انواع پرسش‌ها پشتیبانی می‌کند. این دسته‌بندی‌ها عبارت‌اند از: پرسش‌های چندگزینه‌ای با یک پاسخ^۱، چندگزینه‌ای با چند پاسخ^۲، درست/نادرست^۳، پرکردن جای خالی^۴، نگارش^۵، و وصل کردن^۶. سیستم برای هر پرسش به‌صورت پیش‌فرض، ۱ نمره در نظر می‌گیرد. اما شما می‌توانید توزیع نمره برای هر پرسش را کم یا زیاد کنید. پس از پایان افزودن همه پرسش‌ها می‌توانید آزمون خود را در فضای وب منتشر سازید. برای انجام این کار از نوار ابزار سمت چپ صفحه روی گزینه Publish کلیک کنید. تست‌موز همچنین به کاربر ادمین امکان دریافت یک نسخه پی‌دی‌اف از پرسش‌های آزمون را در صفحه Publish می‌دهد. برای برگزاری آزمون تنها کافی است روی این گزینه کلیک کنید تا لینک آزمون فعال شود و در صفحه برای شما به نمایش درآید. سپس این لینک را به همراه گذرواژه انتخابی با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و یا ایمیل با دانش‌آموزان خود به اشتراک بگذارید.

یکی از مزیت‌های تست‌موز به دیگر آزمون‌سازهای برخط ارائه اطلاعات آماری پیرامون پاسخ‌دهندگان به پرسش‌هاست. این امکان در بخش Results در دسترس است. البته برای استفاده از این ویژگی لازم است آزمون‌دهندگان پاسخ‌های خود را به پرسش‌های آزمون ثبت کرده باشند. به عبارت دیگر، پس از پایان آزمون می‌توانید اطلاعات آماری پیرامون آن را از این بخش دریافت کنید.

